

DOSYA EDITÖRÜ'NDEN

Ali Osman KARABABA*, Tufan KAAN**

Dünyamızda aşırı nüfus artışı ve bunun belirli bölgelerde fazlaca yoğunlaşması, plansız sanayileşme ve çarpık kentleşme ile aynı zamanda kaynakların gereksiz ve aşırı kullanımı sonucu oluşan atık ve artık maddelerin miktarı çeşit ve özellikleri son yıllarda çok ciddi boyutlarda artmıştır. Doğanın üç alıcı ortamına geleceği düşünmeden bıraktığımız katı, sıvı ve gaz atıklarla çevre kirliliği dünyada olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün artan boyutlarıyla hava, su ve toprak kirlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyamızdaki doğal döngülerin kontrolsüz biçimde alıcı ortamlara bıraktığımız atıkları yok etmesi artık olası değildir. Bu yüzden günümüzde giderek artan çevre kirliliğinden bahsedilmektedir. Bu yüzden günümüzde giderek artan ekolojik dengelerin bozulmasından bahsedilmektedir. Bu yüzden doğada her biri ayrı işlevlere sahip türler birer birer yok olmaktadır. Bu yüzden günümüzde çevresel nedenlere bağlı hastalıkların geçmiş dönemlere göre daha fazla ortaya çıkışından bahsedilmektedir. Bu yüzden küresel ısınmadan, iklim değişikliğinden ve bağlı olarak ortaya çıkacak sağlık sorunlarından, göçlerden bahsedilmektedir.

İnsanlık artık, diğer canlı ve cansız varlıklar gibi, doğanın bir parçası olduğunu unutmuş, tam tersine doğanın efendisi olduğunu ve onu istediği gibi şekillendirebileceğini düşünerek yaşamaya başlamıştır. Tam bu noktada insanlar iki farklı eksende ayrılmaya başlamıştır. Büyük sermaye ve yandaşları kar hırsıyla aşırı üretimi ve tüketimi pompalayarak çevrenin bozulması yönünde girişimlerini sürdürürken diğer kesim olan yaşam savunucuları, ki bunlar bazı kesimlerce "çevreciler" diye karalama amacıyla adlandırılmaktadır, sağlıklı bir çevrede yaşamının bir insan hakkı olduğunu düşünen bu kesim sivil itaatsizlik yöntemlerini kullanarak, bilgiyi yaygınlaştırarak, politikacılara

ulaşım onlara gerçekleri anlatarak, olumsuz girişimlere karşı emeklerini ve parasal kaynaklarını birleştirip davalar açıp toplum lehine çıktılar sağlamaya çalışmaktadır.

Sağlıkta korunma ilkesi vardır herkesçe bilinen. Sağlığı korumak kolay ve ucuzdur, insancıldır. Bozulan sağlığı geri getirmek ise genelde zor ve maliyetlidir, yaşam kalitesi kayıpları söz konusudur. Sağlığın bozulmasında kimi zaman ise sekeller, erken ölümler söz konusudur. Çevreye de aynı yaklaşımla bakabiliriz. Çevre kirliliğinin önlenmesi kolay ve ucuzdur. Kirlenen çevreyi yaşanabilir hale getirmek ise çok maliyetli ve hatta olası değildir. Düşünün kirlenmiş bir akiferi temizlemek olası mıdır? Açılan devasa açık maden ocaklarının oluşturduğu çevre yıkımını doğayı eski haline getirerek düzeltmeyi başaracak bir teknoloji var mıdır? Milyonlarca ton pasanın oluşturduğu topografik değişiklikler, ortaya çıkan asit-maden drenajına bağlı ağır metal kirliliğini durdurmak olası mıdır? Dünyada rastladığımız çok sayıda maden kazası sonucu kirlenen doğayı, yok olan ekosistemi eski haline kim getirebilir? Sorular daha çoğaltılabilir.

Kaynaklarımızın, topraklarımızın özel sektöre ve dış sermayeye peşkeş çekilmesi küreselleşmenin doğal gereği olarak algılanmakta ve bu alanda yasalarımızın getirdiği tüm engellerin birbiri ardına yok edildiğini görmekteyiz. Son örnek ise yeni "Maden Kanunu". Tarım alanları, ormanlar, ulusal parklar, her türden sit alanları, sulak alanlar, su havzaları, doğal anıtlar, turizm bölgeleri, meralar bu yasayla madenlerin çıkarılması için feda edilmeye aday bölgeler olarak görünmektedir. Bir başka deyişle kısa erimli çıkar uğruna yaşam feda edilmektedir. Bu çarpık zihniyetin değiştirilmesi için ciddi girişimlerde bulunmak gereklidir.

Bu gereklilik çerçevesinde sağlıklı çevrede yaşama hakkından yana olan herkesi bu konularda duyarlı olmaya, kazanılmış yasal haklara ve dünyamızın geleceğine sahip çıkmaya çağırıyoruz.

*Prof. Dr., Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

**Dr., Toplum ve Hekim Dergisi Yayın Kurulu Üyesi